

Tribuna

Ardealului

Dlul Hiesiu Victor
(crsp.)
Szatmár m. NAGYSOMKUT.

Editor responsabil:
Prof. Dr. EMIL HAȘTEGANU
Redactor responsabil:
GH. V. GIURGIU

A MAGYARORSZÁGI ROMÁNOK SZÖCSÖVE
ORGAN DE AFIRMARE AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: KOLUJSVÁR STR. DEÁK FERENC 36
TELEFON: 17-49 Căsuța poștală Nr. 3.

Costul abonamentului:

1 lună: 2.50 pengő; 3 luni 7.20 pengő
6 luni: 14.40 pengő 1 an 28.80 pengő.

Vlădica Iuliu

Comemorările sunt întotdeauna prilejuri binevenite pentru cântărirea faptelor, pentru secerișul roadelor unei vieți puse în slujba unor idealuri dezinteresate. Când aceste idealuri sunt înmănușate într'un crez adânc și legate indestructibil de Unica Realitate a Transcendenței, spiritul devine făclie ce luminează puternic în haosul unei lumi dezorientate. Această făclie purtătoare de credință, ce revărsă belsugul razelor de învățătură creștină, se înfrunghiează fericeit în Vlădica Iuliu, un stâlp de tărie al Bisericii Române Unite.

Sărbătoarea „Intrării în biserică“, a fost a 24-a aniversare, de când Vlădica Iuliu și-a făcut intrarea în eparcia noastră, intrare plină de tăle evanghelice. A intrat în staulul credincioșilor râvnitori de viață adevărată, dornici de învățătură vesnică și înțeleptească. Indrumare. Și, harnicul Păstor, a știut să se dăruiească cu toată inima, a știut să mângăie părintește fiecare frunte obidită, a știut să chivernisească talantul ce i s'a încredințat din partea Domnului. Fără să cunoască oboseală, trecând peste toate grijile mărunte, și-a cercetat rând pe rând toți credincioșii încredințați spre păstorie. Prin aceasta, și-a câștigat un titlu binemeritat: „Vlădica vizitațiilor canonice“.

Dar, prea puțin pot cuprinde câteva rânduri comemorative, față de multiplicitatea și rodnicia activitate ce-a fost desfășurată în cei 24 de ani de pastorație. Cine s'ar încumeta să innoade pe firul slovelor, o atât de pilduitoare și binecuvântată păstorie?

Noi nu putem face altceva, decât să ne exprimăm întregul atașament sufletesc față de vrednicia Vlădicului Iuliu, urându-i dintru adâncul simțămintelor noastre:

Intru mulți ani Stăpâne!

VICTOR ILIEȘIU

Guyana Olandeză

Telegrama din Washington care anunță ocuparea Guyanei Olandeze de către trupele americane a produs senzație în lumea întreagă, măsura fiind considerată ca un pas care apropie America și mai mult de participarea activă la război. În cele ce urmează publicăm câteva date asupra posesiunilor olandeze din Guyana și importanța economică pe care o au aceste posesiuni pentru Statele-Unite:

Dealungul litoralului nordic al Americii de Sud se întind trei mici colonii: Guyana olandeză, franceză și britanică. Guyana olandeză se mărginește la Vest cu Guyana britanică, la Sud are vecină Brazilia, la Est este hotarnică cu Guyana franceză, iar spre Nord se întind apele Oceanului Atlantic. Teritoriul Guyanei olandeze este de 29.100 kilometri pătrați, pe care trăiește o populație compusă din 156.000 suflete, dintre cari abia 2000 sunt europeni. Guyana olandeză figurează în cărțile de geografie și sub numele de Guirname, capitala posesiunii este localitatea Paramaribo, situată pe coastele Oceanului. Capitala numără aproape 50.000 de locuitori și este un centru colonial destul de important. În partea nordică a teritoriului agricultura este foarte bogată. Se află numeroase plantațiuni de cafea, trestie de zahăr și se cultivă chiar și cereale. Romul de Suriname este cunoscut în lumea între-

Audiența bărbaților de stat care au participat la conferința dela Berlin la Führer

— Solemnitatea dela Monumentul eroilor —

BERLIN, 28. (DNB). — Miniștrii de externe ai Bulgariei, Danemarcei și Croației au depus cununii de flori pe Mormântul eroilor în cursul zilei de Miercuri, bărbații de stat ai Ungariei, Finlandei și României și-au depus cununile de flori în cursul zilei de Joi.

Primul a sosit d. dr. Bărdossy, președintele consiliului de miniștri și ministrul de externe al Ungariei, însoțit de d. Sztojai Döme, ministrul Ungariei la Berlin, la scurt interval de timp a sosit d. Witting ministrul de externe al

Finlandei, apoi d. prof. Mihail Antonescu, vicepreședintele consiliului de miniștri și ministrul de externe al României, însoțit de d. Bossie ministrul României la Berlin.

Bărbații de stat au trecut în revistă împreună cu generalul Hase comandantul Berlinului, compania de onoare, apoi au depus cununile pe Mormântul eroilor. Au mai fost de față membrii Legațiunilor, atașații militari precum și delegații ministerului de externe al Reichului și reprezentanții armatei. (MTI).

Audiențele la Führer

Audiența primului ministru Bărdossy

BERLIN, 28. (MTI). — Joi după masă Führerul-cancelar a avut o lungă conversație cu

BERLIN, 28. (DNB). — Cercurile politice germane au considerat punctul culminant al consfătuirilor dela Berlin, faptul că Führerul a primit în audiență individuală pe toți bărbații de stat străini cari se aflau la Berlin.

Numai gânditorii cari judecă evenimentele istorice prin prizma obiectivității și prin mari intervale de timp, pot aprecia îndeajuns împrejurarea că la 8 ani după ce național-socialismul a preluat puterea în Germania ruinată, Führerul poporului german primește pe bărbații de stat ai Europei noi. (MTI).

Reprezentanții națiunilor noi

BERLIN, 28. (DNB). — Ziarul „Deutsche Diplomatisch - Politische Korrespondenz“ serie: Bărbații de stat conducători ai Europei cari s'au întâlnit acum cu conducătorii Reichului german și în primul rând cu Führerul Adolf Hitler, nu sunt reprezentanții unor forțe inexistente, după cum ar plăcea celor dela Londra și dela Washington să prezinte lucrurile. Ei sunt reprezentanții națiunilor noi, cari cunosc îndeajuns însemnătatea luptei pentru existență și sunt hotărâți să asigure progresul și evoluția pacinică a patriei și poporului lor. În afară de aceasta, scopul comun al tuturor popoarelor este să acționeze astfel, încât atât existența colectivității cât și existența individului, să fie asigurate în noua orânduire. (MTI).

gă. Adevărata bogăție a Guyanei olandeze o constituie însă zăcămintele ei de bauxit, mine-reu indispensabil pentru industria de aluminiu, bogăție care pare să-i fi atras ocupația americană. Exploatarea de aur și argint nu sunt neglijabile în Suriname.

După toate semnele americanii nu se vor opri la ocuparea Guyanei olandeze și în căutarea de baze strategice și economice, ci vizează și alte colonii, printre cari trebuie menționate în primul rând posesiunile franceze din emisfera occidentală: Martinica, Guyana franceză și Dakar-ul.

Martinica este o insulă situată la Nord de America de Sud în Oceanul Atlantic, aparținând arhipelagului Antilelor Mici, cu o suprafață de abia 978 kilometri pătrați, în schimb extrem de bogată — deținând în același timp o excelentă poziție strategică. Suprafața insulei este acoperită de numeroși munți de origine vulcanică, totuși numărul populației este relativ dens: 260.000 suflete. Capitala in-

ZÜRICH, 28. (Bud. Tud.). În legătură cu nota americană remisă ambasadurilor Kurusu și Nomura, ziarul „Neue Züricher Zeitung“ află din Washington că în cercurile inițiate s'a declarat că posibilitatea înțelegerii este aproape exclusă. Se susține că aceste păreri pesimiste își au explicația în cererea guvernului chinez adresat Casei Albe. Guvernul din Ciung-King a cerut ca guvernul american să manifeste o atitudine intransigentă. Cercurile inițiate cred că nota americană pretinde ca Japonia să-și retragă toate trupele din China și să nu mai mențină guvernul și regimul lui Wan-Cing-Wei. Numai după împlinirea acestor condițiuni, poate să fie vorba de o înțelegere între Statele-Unite și Japonia.

D. Hull ministrul de externe al Statelor-Unite ar fi fost gata să acorde Japoniei un răstimp de „respirație“ de 3 luni, urmând ca în acest interval să se aranjeze toate proble-

sulei este la Fort-de-France, cu 43.000 locuitori. Terenul vulcanic este foarte fertil, locuitorii cultivând mai ales cacao, trestie de zahăr și cafea. Exportul de rom al Martinicului este foarte important. Insula din anul 1664, cu mici întreruperi se află în posesiunea Franței.

Guyana-Franceză colonie franceză pe litoralul nordic al Americii de Sud, mărginită Guyana Olandeză, Brazilia și Ocean. Are o întindere de 90.665 kilometri pătrați, cu 46.000 locuitori, dintre cari aproximativ 6000 sunt criminali deportați. În apropierea Guyanei se află coloniile de deportați, printre cari cea mai cunoscută este insula Diavolului. Capitala coloniei este Cayenne.

Dakar capitala Africii franceze de Vest. Localitatea este situată pe litoralul Oceanului Atlantic. Numără 70.000 locuitori. Important centru comercial și bază strategică excelentă. A fost obiectul unui atac din partea englezilor, tocmai din cauza poziției strategice favorabile pe care o ocupă.

d. dr. Bărdossy prim-ministru și ministru de externe al Ungariei.

Președintele consiliului de miniștri a părăsit Berlinul la ora 5.30 cu un tren special. Plecarea a avut loc în cadrul unor solemnități. Înainte de plecare primul ministru a trecut în revistă o companie de onoare.

Telegramele de felicitare ale Führerului

BERLIN, 28. (DNB). — Führerul a trimis cu prilejul semnării protocolului de prelungirea și aderarea la acordul anticomunist, telegrame de felicitare șefilor de stat cari s'au raliat în jurul acestui pact, precum și Ducelui și conducătorului statului român.

Cu acest prilej d. Ribbentrop ministrul de externe al Reichului a trimis telegrame de felicitare miniștrilor de externe ai Japoniei, Mandciucoului și Chinei naționaliste. (MTI).

Ambasadorul Kurusu pleacă la Tokio

Situația din Extremul Orient continuă a fi gravă

— Problema chineză constituie punctul nevralgic al relațiilor americano-japoneze —

mele din Extremul Orient. Guvernul chinez a protestat însă energie împotriva acestei îngăduințe și astfel Statele-Unite și-a schimbat atitudinea.

Ziarul „Die Tat“ susține că în cercurile americane se vorbește de agravarea tensiunii din Extremul Orient. D. Hull, ministrul de externe al Statelor-Unite a invitat toate consulatele americane care funcționează în Japonia, să propună supușilor americani să se întoarcă de urgență în Statele-Unite.

Tensiunea crește în Extremul Orient

TOKIO, 28. (DNB). — Din cauza tensiunii tot mai apăsătoare și din cauza măsurilor luate de autoritățile engleze la Singapore, existența japonezilor pe teritoriile malaieze devine tot mai insuportabilă. Toate firmele și magazinele japoneze procedează la desfacerea totală a stocurilor de mărfuri de care dispun și la lichidarea afacerilor lor. (MTI).

TOKIO, 28. (DNB). — Cunoscutul comentator militar Visima a declarat că e clar și lămurit că America vrea război. Statele-Unite nu urmăresc altceva decât să câștige timp, deoarece o înțelegere între America și Japonia este imposibilă. (MTI).

O conferință exiraordinară la Washington

WASHINGTON, 29. (DNB). Președintele Roosevelt, d. Hull ministrul de externe, d. Kurusu ambasadorul special al Japoniei și amiralul Nomura ambasadorul Japoniei la Washington se întrunesc Vineri la o consfătuire extraordinară.

Casa Alba a refuzat orice lămuriri cu privire la această consfătuire extraordinară, dar atribuie o importanță deosebită acestui fapt dat fiind că Ministrul de externe a înmănat delegațiilor japonezi propunerile americane. (MTI).

GRAI ȘI SUFLET ROMÂNESC

Câte nașteri sunt la diferite popoare?

Înainte cu 100 de ani, la cele mai multe popoare, tot la 1000 de suflete erau 40 — 50 de nașteri. O statistică din 1929 ne arată situația de atunci, în cifrele următoare: (Vezi „Kotolikus Lexikon: népszaporodás“)

Egiptul 44, România 34, Japonia 33, Polonia 32, Spania 29, Italia 25, Ungaria 25, Canada 24, Olanda 23, Stat. Unite 19, Letonia 19, Danemarca 19, Belgia 18, Germania 18, Franța 18, Norvegia 18, Estonia 17, Elveția 17, Austria 16, Anglia 16, Suedia 15.

După statistica aceasta, noi românii suntem încă în fruntea multor popoare, ceea ce denotă sănătatea trupezască și sufletească a poporului nostru. Prea ne temem însă, că o statistică, care s'ar face astăzi, ne-ar trece mult mai în urmă! Căci mulți bărbați și femei uită de scopul căsătoriei vrut de Dumnezeu, care e înmulțirea neamului omenesc. Mulți vreau să culeagă în viața de căsătorie numai „plăcerea“, iar „greul“ copiilor ar vrea să-l înconjure cu toate mijloacele.

Încăpem încă destui pe pământ, și va fi stăpân pământul să ne hrănească; numai noi să nu schimbăm rândulala lăsată de Dumnezeu, căci altcum, oricât de puțini să fim în casă, nu ne va da Tatăl cel cerească „pâinea cea de toate zilele“.

Mamă creștină! Nu te întrista, dacă Dumnezeu te dăruiește cu copii. Căci nu vei fi întrebată de ce n'ai fost de față la slujbă, dacă tu ți-ai făcut datoria în timpul acesta lângă leagăn; nici de ajun și post nu vei da seamă, dacă în vremea postului ai fost „mamă“.

Părinții cari n'au copii n'au nici ce lucra și se ocupă cu lucruri ce nu le stau bine.

Dintre femeile cari ajung în spital celea mai multe ajung acolo nu pentru că au avut copii, ci pentru că n'au voit să aibă.

Cu cât mai mulți copii sunt în casă, cu atât vor fi mai sănătoși și mai harnici. Nu este mângâiere, nu este bucurie în casa unde nu sunt copii.

Intunecare

Sireagul candelor îmbrățișări s'a rupt și'n strune
Abia mai tremură acordul trecutei primăveri;
Cu jale'n ochi, privesc spre soare-opune,
Cum crește zid de ceață pe o dragoste de ieri.

Vioară, tu înalță-ți glasul și cântă-mi gura ei,
Și ochii ce mă înneacă cu adâncul lumii lor
Tu, gând, ascunde-mă în sânul — frunzarilor de tei —
Ca, neștiut de nimeni, să mă înbăt de dor.

Trec luminoase umbre și glasuri n'au nici una,
Statul cu ochi de piatră, au chipul tău lumesec,
Desprinse din altare, mai palide ca luna!...
Nu pot să le asemăn cu trupu-ți îngeresc.

În rândurile nopții ascunsă-i umbra ta,
Cu lacăt zăvoarește și glasul astei lumi
Decâteori voit-am din ei să scap vreo stea,
Trezit-am numai plânsul și sunet de buciuri.

Te las, înmormântată, sub cerul altui soare;
În cântece, din somnu-ți, eu nu te-oiu deștepta,
Rămâi — regina nopții — pândind pe-acela care,
Pe trepte de biserică, îți plânge steaua ta.

VALENTIN RAUS

Urâtul mă țese

Cresc tânjiți din mine lujerii de lene
Tresar pe culmi poenele cu iezi
Când toamna-și țese gene
De somn, în ruginitile livezi.

Țâșnesc din mine'n clocot, iezere de gând
Și-mi port sărac, desaga mea cu ani,
Căci m'am născut din ieri, umblând
Din toamne'n brume sub castani.

Mă țese urâtul în ițe de vreme,
De mână mă poartă cu toamna, cu vântul
Și-mi soarbe din vine, mustul curat.
Aghiazma din mine; că-s una cu pământul.

IOSIF MORUȚAN

Ce fericit vei fi dacă la întrebarea: „ce-ai făcut pe acest pământ?“ vei fi putea răspunde și tu sus și tare, cu conștiința liniștită, înconjurat de copiii tăi: „Iată Doamne, toți sunt sănătoși și creștini buni. N'am trăit în pustie ca sfinții — n'am fost nici misionar între păgâni, — nici ajunuri multe n'am putut să țin, — dar — iată-i

Doamne, m'am îngriit de sănătatea copiilor, — i-am învățat să Te laude și ei, cu rugăciunile, cari le știam și eu dela părinți, și am făcut din ei, creștini buni“.

G. M.

(Din Calendarul de la Bixad pe anul 1942. proaspăt ieșit de sub tipar.)

Anton Pann și însurătoarea

Firește că în multe locuri vorbește și pilduește Anton Pann despre însurătoare. Aceasta este — după părerea lui — o faptă morală pe care omul trebuie s'o săvârșească la timp și cu multă chibzuială. Sfaturi despre aceasta găsim în mai toate cărțile sale. Nu vom culege decât câteva.

Astfel în „Istoria Prea Înțeleptului Arghir cu nepotul său Anadam“, printre sfaturile pe care acesta din urmă dă celui dintâi, la punctul 35 — cetim:

„Însfârșit tot omul e dator în lume să urmeze la una din aceste trei, adică: sau fă-te ostaș, sau fă-te călugăr sau te însoară, dar ostaș să te faci mai tânăr, călugăr, mai bătrân și să te însori, când ajungi în mîntă coaptă“.

Ce nsemnează aceasta? Iată:

„Când poți, adică, să câștigi bani, iar nu când ști numai să-i cheltuiești“.

Și cât de înțelepțește explică Anton Pann această cerință, când adaugă:

„Că nevasta două guri are, nu e precum ți-se pare și că e mult mai bine să zici numai: — vai de mine! De cât să stați amândoi să strigați: — o, vai de noi!“

De-acți toată grija, pe care el o cere tuturor aceluia ce se hotărăsc pentru acest mare act și căroră, în primul rând — le cere să deschidă ochii „să nu aducă pe dracul cu lăutari în casă“.

Astfel — zice Anadam nepotului său: „Te păzește să nu iei fată frumoasă de neam prost, nevastă lăsată de bărbat și văduvă care-și plânge bărbatul cel mort“.

Dar — se grăbește el să adauge: „nici

lua de neam mai mare decât tine, ca să nu-ți zică: — scoală tu, să șez eu; nici mai bogată ca să nu-ți zică: — taci tu, ca să vorbească eu; și mai săracă, ca să-ți zică: — fă ce știi tu“.

Toate acestea — pentru că „nevasta nu e cârpă; dacă vinu-ți place, să o descoși și să o lepezi“.

Odată sotia aleasă după aceste așa de înțelepte îndemnuri — bătrânul se gândește să alunge din inima nepotului său gelozia astfel:

„Să nu fii temător; că bărbatul temător își învață nevasta înșelătoare și stăpânul scump, sluga hoată“.

Aceasta pentru că dacă femeia e de neam sau — totul e de geaba:

„Mai bine să păzești crângul cu iepuri decât pe dânsa. Toate merg după neam“.

De aceea — adaugă el:

„Uită-te la mumă-sa și cunoaște pe fie-sa.“ Că „unde a sărit capra, o să sară și iada“. Și „dacă este fierul rău, pe cât îl bați, e de geabă, nu faci din el nici-o treabă“.

Ca să arate și mai bine relele singurătății Anton Pann, scrie în broșura „Poezii populare“, publicată în 1846 — aceste rânduri:

Mulți doresc singurătatea,
Dar eu de ea sunt sătul.
I-am cunoscut bunătatea,
Mi-a venit acră dâstul.

Iată cum trăiește omul neînșurat:

Un om singur, într-o casă,
Șade ca un surd și mut.

Mănâncă fără de masă,
Doarme fără așternut.
Când pleacă din cas' afară,
Drumu-i e fără soroc,
Umblă ca un pierde-vară,
Zăbovind din loc în loc.
Prânzește unde-i e foame,
Mânâncă ce o afla,
Unde înserează doarme,
Așterne ce s'o 'ntâmpla.

Iată povestea tristă a celui necăsătorit care — în mare măsură — a fost și povestea unei bune părți din viața autorului — a cărui primă nevastă — a fost, după cum singur zice — o ticăloasă, care și-a nenorocit — prin purtări, răzgâieli, singurul copil. Din fericire — a doua i-a fost într'adevăr

Tovarăș la orice trudă.

căci:

Ea a suferit necazuri,
Ea la boale m'a cătat
Și ale lumii talazuri
D'împreună le-am luptat.
Întru toate cu dreptate
S'a luptat, cât a trăit.
De nelegiuiri fapte
În vieată s'a păzit
La momelile străine
Din cuvântu-mi nu ieșea;
Secret n'a ținut în sine,
Indată orice mi-a spus.
Mă asculta, cât se poate,
Din cuvântu-mi nu ieșea,
Se supunea întru toate
După voință-mi pășea.

Este — în același timp — o arătare frumoasă a ce trebuie să fie femeia pentru bărbat: un tovarăș prețios. Despre

Satul meu

E cel mai frumos colțisor din lume.
Un colțisor romantic. Unicul loc unde
mă simt fericită. Satul natal! ...

Acolo sunt pentru mine cele mai frumoase case, cele mai frumoase grădini cu flori și cei mai buni oameni. Holdele cele mai mănoase și pădurile cu freamăt duios ...

Intotdeauna ești frumos, sătuc mic!
Primăvara îți ascunzi căsuțele sub pomii înfloriți. Florile albe și albul căsuțelor tale se contopesc. Mereu par'că razi fericit, de pe coasta de deal.

Îți arăți turla bisericii în soarele fierbinte de vară ... Holdele tale mănoase, holdele de aur sunt pline de lucrători: jărăniți tăi tăcuți și harnici ...

Toamna povești din alte timpuri se oglindesc în frunzele ruginite ale pomilor, printre cari te ascunzi sfios ... Și iarna, când ninge plăcut, te lași mângăiat de fulgii albi, ce cad des acoperind stuhul căsuțelor ... Atunci farmecul tău atinge punctul culminant ...

Atunci! Când săniile copiilor pornesc pe dealuri în chiotele de veselie a celor mici ... Atunci! Când fulgii cad tot mai des deasupra ta, ca o ploaie de petale albe ...

Intotdeauna ești frumos sătucule! Intotdeauna. Farmecul tău m'a vrăjit pe veci; mi-ai pătruns adânc în suflet.

Oricând și oriunde voi fi, o parte din sufletul meu va rămâne la tine ...

PIA DRAGOȘ

Nimic nu oprește pe scriitorul care se adresează către mulțime, a se ridica cu mult mai presus de moralitatea individuală; din contră, totul îl invită, și trebuie să facă chiar în interesul numelui său.

(C. A. Rosetti)

Nu mi se pare nimic mai interesant, mai atrăgător ca o colecție de foi tipărite, fălțuite, întocmite în grup sub forma unui volum și care cuprinde toată viața de inimă și de minte a unui om de elită. E ca condensarea parfumului tot dintr'o floare într'o pastilă sau într'o picătură.

(V. Alecsandri)

„fricosul de 'nsurătoare“ — vorbește Anton Pann — cu aceeași pricepere. Un astfel de om se gândește că nu va fi în stare să satisfacă dese pretenții ale soției — căci femeile

nu te 'ntrebă

De ai negustorie slabă

dar care mereu:

... adă, dăi, cheltuiește

La mode mereu croește

Dă bani pe gălăntărie,

De n'ai, ia pe datorie.

Aceasta, pentru că — privind la cele cu dare de mână:

Ce, în toată săptămâna,

Să croiască le dă mâna

îți cer mereu și te frământă până ajungi la covrigi, când:

or te lasă,

Or de tine nu-i mai pasă.

Cât trăiești, nu mai vezi pace,

Casa'n iad și se preface.

De ocări și de blesteme

Îmbătrânești fără vreme.

Perii în cap îți albesc

Și obrazu-ți încrățește.

Urâști lumea, urâști vieța

Și nu-ți mai veselești fața

Amărit îți privești groapa

Și mângâierea ți-e popa.

Iată cât de frumos și de drept vorbește Anton Pann despre însurătoare — care rămâne unul din actele de frunte ale omului. Și câte alte sfaturi înțelepte nu ne dă acest chibzuit scriitor ale cărui cărți trebuiesc cercetate cu toată grija.